

V ŠKÔLKE SA HRÁME, V TOM JE PEKNÁ

Martina Sýkorová (1973) je na súčasnej pozícii riaditeľky Materskej školy Roháčik v Ivanke pri Nitre šesť rokov. V riadiacej funkcii sa pohybuje už vyše 17 rokov. Napriek tomu kontakt s deťmi nikdy nestratila, práve naopak, z každej hry s najmenšími sa snaží spraviť zážitok. Pretože, ak dieťa hru, prostredníctvom ktorej získava poznatky rôzneho charakteru, intenzívne emocionálne prežije, uloží si ich hlbšie a aj dlhšie pamätá.

V rozhovore sa dozviete:

- vďaka čomu inklinuje k deťom,
- kto kedysi zveľaďoval škôlky,
- aká je budúcnosť novej škôlky v Ivanke pri Nitre,
- či súvisí chorobnosť detí s pandémiou.

Z akej rodiny pochádzate?

Pochádzam zo štvorčlennej rodiny. Narodila som sa v Banskej Štiavnici, rodisku mojej maminy. Žili tam moji prastarí rodičia, ale aj starká, starký, krstná mama, krstný otec a ich štyri deti. Trávili sme tam veľa času, ale naša rodina bývala v Nitre. Matka pracovala ako laborantka – kvalifikovaná pre pekársku a cukrársku výrobu. Otec sa pôvodne vyučil za sústružníka, neskôr pôsobil ako majster odborného výcviku. Po dokončení vysokoškolského štúdia na Právnickej fakulte pracoval na odborovom zväze najskôr v Plastike, neskôr s celoslovenskou pôsobnosťou Krajského výboru odborového zväzu v Bratislave. Mám jednu sestru, staršiu o šesť rokov, pracuje ako psychiatrička. Ja som sa vybrala učiteľskou dráhou.

Ako ste sa dostali k svojej pedagogickej profesii?

Voľbu povolania som mala jasnú od detstva, stále ma to inštinktívne ťahalo k deťom. Vždy som trávila leto s veľkou skupinou detí. Keď otec pracoval v Plastike, organizoval trojtýždňové letné detské tábory, ktorých som sa zúčastňovala s ním. Bol hlavný vedúci tábora a ja s ním ako malá, potom niečo ako pomocná animátorka, neskôr ako samostatná animátorka. Môj život sa niesol takto. Naša rodina bola akčná. Trošku mi to zostalo, lebo väčšina ľudí si zo svojej rodiny niečo odnesie.

Niečo ako vzorec, ktorý sa človeku počas jeho života sústavne podvedome opakuje?

Áno, má ho každé dieťa, každý človek. Rovnako to bolo pri mojich starých rodičoch. Časť leta sme trávili v dedinke Dekýš pri Banskej Štiavnici. Je v takej jame, má asi tristo domov, dedina fungovala tímovo, bola maximálne sebestačná. Môj starký, napriek tomu, že mal len základné vzdelanie, vedel robiť všetko. Vyznal sa v poľnohospodárstve, rozumel pestovateľstvu (na poli striedal plodiny a nepoužíval postreky, ale zelinu nemal), rozumel aj chovateľstvu (mali kravy, husi, kačice, sliepky, zajace, ošípané...), vedel stavať domy i zapojiť elektriku. Možno preto, že

si ľudia v dedine navzájom pomáhali. Každý bol na niečo a jeden od druhého sa aj čo-to priučili.

Ako sa vám ten vzorec v živote zvyznamňuje, aby sme nespadli do sentimentu či nostalgie?

Vysvetlím vám to na miestnych tradíciách. Keď bola v dedine svadba, ľudia nosili „do svadby“ kto-čo mal. Vajíčka, cukor, čokoládu, múku... Keď bola svadba v našej rodine, starká si zapisovala, kto čo priniesol (asi aby to raz mohla vrátiť). V dedine boli dve ženy, ktoré fungovali ako svadobné cukrárky. Svadobné zákusky sa pod ich vedením piekli celý týždeň v dome, kde bola svadba. Zapojili všetky ženy a dievčatá v rodine. Pomocníkov bola hneď plná kuchyňa aj gánok. Každý dostal nejakú úlohu a išlo to. Pomáhali sme už v školskom veku. Podobne to fungovalo aj s varením a obsluhovaním počas akcií v kultúrnom dome. Starký robieval starejšieho, chodieval na svadby, a my, deti, sme občas chodievali s ním. Mal zošit, kde mal zveršované svadobné rituály, boli asi v staročeštine. Veľmi sme im ako deti nerozumeli, ale užívali sme si všetky staré svadobné zvyky od odpýtania od rodičov až po čepčenie. Aj to mi zostalo. Nevesty chodím čepčiť tiež. Je to krásny zvyk. Potešilo by ma, keby sa zachoval. To je ten kód, vzorec, ktorý som si odniesla z detstva.

Odvtedy sa stal folklór súčasťou vášho života. Hovoríte o ňom ako o mode vivendi, spôsobe života, ktorý je vo vás hlboko zakorenený.

...asi hej. Začalo to v detstve. V našej rodine sa veľa spievalo. K starkej sme chodili každý víkend, cesta trvala hodinu. Prespievali sme ju celú. Už ako deti sme mali slušný repertoár ľudových piesní. Využívali sme ho na rôznych akciách, ktoré sa konali v obci. Páčili sa mi Jánske ohne, bola to vlastne jedna veľká vatra na kopci nad dedinou, kde sa zišla celá dedina. Spievali všetci – veľkí, malí, mladí i starí. Nechýbala harmonika, ani dobrá nálada. Potom ešte stávanie májov, v obci sa nestaval len jeden, centrálny, stavali ich chlapci takmer pred každým domom, kde bývali „súce dievky“ ako na Dekýši vraveli. Boli domy, kde stáli aj tri-štyri máje. Ako deti sme ich zdobili. Veľká Noc bývala tiež akčná. Chlapci chodili polievať v skupinách s vedrami studenej vody. Brrrr. Na Veľkej noci som mala najradšej zdobenie kraslíc. Robievalo sa to po večeroch, keď sme všetci spoločne sedeli v kuchyni, samozrejme, so spevom. Páčilo sa mi, že každý člen rodiny mal svoju obľúbenú pieseň. Bolo to milé. Folklór mi ostal dodnes. Momentálne bývam v Janíkovciach, kde vediem folklórnu spevácku skupinu, Janíkovskú studničku.

Ak by som mala ten vzorec, o ktorom sa rozprávame, explicitne pomenovať, tak ho chápem ako súdržnosť spoločenstva, ktorý sa do vás vpísal tým, že ste súčasťou nejakej komunity, ľudí, ktorí sa navzájom radi vidia, majú spoločné hodnoty. Skrátka, vidíte sa vo vzťahoch.

V období komunizmu, keď váš otec pracoval v Plastike, boli tieto hodnoty diktované, z istého uhla pohľadu fungovali.

Keď som bola malá, môj otec participoval na zveľadovaní škôlok. Pamätám si, že keď bolo treba v materskej škole niečo robiť, napríklad maľovať, pristaviť a podobne, väčšinou to fungovalo tak, že sa o to postarali podniky, ku ktorým škôlky patrili, hlavne v mestách boli podnikové škôlky. Tým, že robil v odboroch, mal na starosti aj riešenia problémov ľudí. Podniky mali vlastné a aj patronátne škôlky, ako sa vtedy nazývali, a ľudia si opäť navzájom pomáhali. Ak podnik potreboval umiestniť deti svojich zamestnancov, škôlka sa snažila nájsť im miesto, podnik zase, na oplátku, keď bolo treba vymaľovať, tak vymaľoval alebo pristavil celý pavilón.

V neskoršom období sa zriaďovateľmi škôl a škôlok stali obce a mestá. Prišli roky, kedy bol záujem o umiestnenie detí vyšší než dovoľovali kapacity. O tom, ako prebiehal proces schvaľovania novej škôlky v Ivanke pri Nitre som napísala článok dostupný na Facebooku obce. Vy ste tiež vtedy predstúpili pred poslancov. Nová škôlka sa stavia, no môžu prísť roky, kedy počet prihlásených detí klesne, ako poznamenal jeden z miestnych poslancov. Vy tam však vidíte potenciál.

Poklesu detí sa zatiaľ neobávam. Obec sa stále rozrastá, mladých rodín pribúda. Ak by náhodou niekedy počet klesol, vždy sa to dá riešiť. Vedela by som si predstaviť, že využijeme potenciál inkluzívneho tímu, ktorý v škôlke pôsobí. Prínosom by bola napríklad trieda pre deti s narušenou komunikačnou schopnosťou. Deti, čo potrebujú korekciu je veľa nielen u nás, ale na celom Slovensku. Ak by sme videli, že klesá počet detí, nemuseli by sme nikoho prepúšťať. Pomohli by sme deťom, ktoré sú mentálne v poriadku, ale majú buď oneskorený vývoj reči alebo zajakavosť alebo nejakú inú artikulačnú poruchu, s nimi treba len pracovať. Ale to je hudba budúcnosti. Ak by taká situácia nastala, budeme ju riešiť. Treba mať nohy na zemi. Aktuálne budem maximálne spokojná, ak sa splní môj tajný sen a na každom rozhodnutí k žiadosti o prijatie do škôlky bude napísané prijímam.

Vieme, kedy bude skolaudovaná nová škôlka?

To je skôr otázka na stavebníkov.

Deti, ktoré budú umiestnené v budúcej škôlke nie sú zatiaľ prijaté?

Materská škola je školské zariadenie, ktoré primárne poskytuje starostlivosť pre deti od troch do šesť rokov. Preto som rada, že sa nám podarilo prijať všetky deti s trvalým pobytom v obci, ktoré sa zúčastnili zápisu a dovŕšili k 31. augustu tri roky a viac. Umiestnili sme aj septembrové a októbrové deti. Mladšie deti budú prijaté po otvorení novej budovy. Do tej doby budeme so súhlasom Regionálneho úradu verejného zdravotníctva (RÚVZ) v Nitre fungovať v provizóriu. Aj preto je dôležité, aby mali všetky deti, teda aj novoprijaté, osvojené seba obslužné návyky.

Ak uvažujem hypoteticky, budova škôlky bude hotová, skolaudovaná v decembri 2023. Čo nastane potom? Budete komunikovať s rodičmi, že môžete prijať ich dieťa?

Všetci rodičia, ktorí dostali rozhodnutie o neprijatí, boli upovedomení, že akonáhle bude škôlka skolaudovaná a budeme mať súhlas od RÚVZ, sme pripravení dieťa umiestniť. Môžem povedať, že rodičia tento rok vnímajú túto skutočnosť pokojnejšie ako minulý rok. Keď sa už stavia, vidíte svetlo na konci tunela. Myslím si, že je to takto v poriadku, pretože rodič, ktorého dieťa sme neprijali, ešte príjem má a ak mu náhodou rodičovská dovolenka skončí

skôr, tak môže požiadať o príspevok, na ktorý má nárok, pretože mu dieťa nebolo prijaté do kmeňovej materskej školy. Tí, čo sú od nás, sa báť nemusia, buď bude miesto alebo príjem. Je to o sto percent lepšia situácia ako v čase zápisu, lebo ešte sa stavať nezačalo.

Zastávate nielen riadiacu funkciu, ale aj učíte. Dá sa to stíhať?

To je dobrá otázka. Ako riaditeľka mám znížený úväzok. Do práce však často chodievam o pol hodinu skôr ako moje kolegyne a odchádzam neskôr. Fakt je, že som skrátenej úväzok nikdy nedodržiavala. Prácu si nosím aj domov.

Čo znamená znížený úväzok?

Klasický úväzok učiteľky materskej školy je 28 hodín týždenne, teraz by som ho mala mať 14 hodín týždenne, ale mne sa to zdá strašne málo, nechcem stratiť kontakt s triedou, chýbalo by mi to. Riešim rôzne projekty, ku ktorým je množstvo dokumentácie a nárazovo je to pomerne veľa práce. Napríklad v súvislosti s inkluzívnym tímom, ktorý tvoria špeciálna pedagogička, školská psychologička a dve asistentky. Majú na starosti deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, no ony sú bežne zaradené do tried, integrované, ale máme to takto personálne zabezpečené, aby to fungovalo. Potom rôzne dotácie, akcie školy... Vždy sa niečo zaujímavé nájde.

Máte tu aj deti inej národnosti?

Nie, nemáme. Hlásili sa aj ukrajinské deti, ale v čase, keď sme mali plnú kapacitu, takže neboli prijaté, ale máme deti, ktoré hovoria dvomi jazykmi.

Vzdelávate sa v oblasti pedagogiky či psychológie? Sledujete alternatívne škôlky či koncepty (napr. Montessori, Summerhill, Rešpektovať a byť rešpektovaný – Jana Nováčková)?

Naša škôlka je v tomto dosť aktívna. Máme fungujúce metodické združenie, robievame si sami ďalšie vzdelávanie – workshopy, dvakrát sme mali aktualizáciu vzdelávania, čo je povinné pre všetkých pedagogických a odborných zamestnancov. V rámci ďalšieho vzdelávania metodickej činnosti sme fungovali ako podporná materská škola aj pre iné obce – chodili k nám učiteľky z Branču, Veľkého Kýru, ale aj z Nitry a z okolia Vrábľa. Každá učiteľka má možnosť popracovať sama na sebe. Mám rada, ak sa chcú učiteľky vzdelávať.

A chcú?

Nie celkom všetky, ale myslím, že takých 99% áno. Väčšina prijíma nové podnety pozitívne. Mojim cieľom je dať učiteľkám niečo, čo využijú, najmä, ak si to prakticky vyskúšajú. Aj deti sú také. To, čo zažijú, si pamätajú oveľa dlhšie. Myslím si, že treba mať veľa podnetov. Aj pre deti je to dobré. S niektorými vecami sa jednoducho nestretnete, a tak neviete, že existujú. Aj učiteľom aj deťom treba ponúknuť podnety. Z Montessori metódy sa mi páčia učebné pomôcky a dosť veľa je takých, že si ich viem u nás predstaviť, hoci sme bežnou štátnou školou.

Pohybujete sa, a ako to tak vnímam, aj uvažujete v rámci daného školského systému. Preto sa pýtam na rôzne alternatívne koncepty, či by ste ich mohli nejakým spôsobom využívať v bežnej škole.

Je veľmi veľa postupov, aj čo sa týka alternatívnych škôl alebo metódik, keď chcete hocičo používať, tak treba zamestnancov preškoliť. Nemôžem robiť Montessori, keď neprejdem

vzdelávaním. Ani elektrikár nemôže robiť elektrinu, ak to nevyštuduje. Keby jedna učiteľka mala kvalifikáciu a druhá nemala, tak môžem napísať, že používajú prvky Montessori. Treba v tom aj niečo prejsť, niečo dosiahnuť. Iné sú pomôcky. Lebo pomôcky sú bežne využiteľné, my ich vieme do našich vzdelávacích aktivít začleniť, ale čo sa týka toho alternatívneho spôsobu vzdelávania, ten nemôžeme kopírovať.

A vy osobne sa zaujimate o také koncepty?

Mám rada praktické veci, pozriem si aj teoretické, ale oveľa viac ma osloví to, čo zažijem, v tomto mi zostal kúsok detstva, potrebujem veľa vidieť, mať veľa podnetov, veľa skúšať. Na konferenciách bývajú aj ukážky, vtedy nezaváham. Pomôcky, čo sa dajú vyskúšať, si idem vyskúšať. Najradšej mám ukážky priamo v škôlke, ak môžem vidieť, ako na to reagujú deti. Lebo ten papier znesie. U mňa je to dobré vtedy, keď vidím, že na tom deti fičia, že ich to zaujme. Raz sú dobré na matiku, raz na tvorbu programu, raz na šport, práve preto treba veľa podnetov, veľa pomôcok, a k tomu, o čo majú prirodzený záujem, k tomu pôjdu. Lenže vy ich musíte rozvíjať komplexne, na to sú tie pomôcky, aby ste ich dostali aj do telesnej, keď ich to nebaví, lebo ony by to mali chcieť, aj do matematiky, ak to nie je ich silná stránka, lebo aj to sa dá hrať. My ich môžeme na jednej stavebnici naučiť geometrické tvary rovinné aj priestorové. A keď sa s nimi hráte, pochopia, ako vyzerajú rovinné a ako priestorové tvary. A takto je to vo všetkom. V tomto je škôlka pekná.

Dostaňme sa k chorobnosti detí. Započula som, že v škôlke panuje enormná chorobnosť, preto by ma zaujímal širší obraz toho, či to nesúvisí s pandémiou.

Chorobnosť detí ovplyvniť nevieme. Ani dospelý netuší, aký príde rok, či bude viac alebo menej chorý. Sú rodičia, s ktorými bojujeme počas celého pobytu, čo im dieťa chodí do materskej školy. Učiteľka má právo dieťa ráno pri preberaní nepriať, ak má zelené sople či zahnisané oči. Často sa nám stáva, že rodič povie, že dieťa nekašle, nesoplí, no keď kýchne, sople má až po bradu. Príjemné to nie je nikomu. Myslím si, že maximálne nekomfortne sa vtedy cíti samotné dieťa, ktorému sa to stane. Všetky odchýlky a zmeny v zdravotnom stave detí zapisujeme do tzv. filtra – či dieťa zvracalo, buchlo sa, malo hnačku atď. Sú typy ľudí, ktoré to odmietajú akceptovať. Sťažujú sa mi, že im učiteľka neoprávnenne vyradila dieťa, že máme digitálne teplomery, ktoré sú nespoľahlivé. (Áno, ale učiteľky majú inštrukcie, že keď namerajú prvýkrát, päť alebo desať minút počkajú a ešte dvakrát meranie opakujú, toto sa bežne stáva.) Rodičia sa sťažujú, že nemôžu v práci chýbať, tak čo majú robiť?

Vzájomný rešpekt a empatia, o ktorom hovorí psychologička Nováčková v spomínanej knihe, by pomohli zmierniť napätie. Uznať, že ten rodič je často v bezvýchodiskovej situácii a tiež zo strany rodiča pripustiť, že sú tu ďalšie deti, ktoré je potrebné chrániť pred nálezou.

To je také zúfalstvo. Sú rodičia, ktorí si dajú záležať a nechajú dieťa doma aj dva týždne, aby prišlo úplne zdravé. Potešilo by nás, keby takto reagovali všetci. Nemali by sme čo riešiť. Do škôlky patria len zdravé deti.

A je to tak, že je ich viac chorých?

Takáto chorobnosť bola stále. Iné je, pokiaľ má dieťa infekčné ochorenie, tak vtedy žiadame aj vyjadrenie lekára, že už môže ísť naspäť do kolektívu. My už covid neriešime a ja si myslím, že to s touto chorobnosťou nesúvisí. Máme učiteľky, ktoré si na tom dajú záležať, jednoducho tie choré deti vyradia hneď, aby sa to nešírilo, ale máme na druhej strane rodičov, ktorí disponujú informáciami, ktoré sa nezakladajú na pravde, čo sa v škôlke deje.

Aké informácie máte na mysli?

Začnú riešiť napríklad vetranie. Vetrá sa každý deň. Aj v triede, aj v spálni. To sú veci, ktoré oni nevedia posúdiť a rozprávajú to, čo sa ani nezakladá na pravde. Alebo že by tu mali byť zvlhčovače vzduchu, pritom máme zvlhčovač v každej triede... a pod.

Je niečo, čo chcete rodičom odkázať?

V súvislosti s chorobnosťou? Choré dieťa do škôlky nepatrí. Aj dospelému človeku niekedy stačí, že má nádchu, zapchatý nos, zaľahnuté v ušiach, bolesť hlavy a už len pri takejto obmedzenosti sa necíti komfortne. Dieťa je malé a pokiaľ je choré, tiež reaguje ináč a je najradšej doma so svojou mamou a tatinom. Aj keď učiteľky robia všetko, čo je v ich silách, nikdy mu nezabezpečia takú pohodu a pokojný režim a ešte sa choroba aj šíri ďalej.

Text: -bb-

Foto: archív Marty Sýkorovej, archív Materskej školy Roháčik, -bb-